

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
NACZELNIK DOWODZTWA WP
(SZTAB GENERALNY)

Warszawa

862855
1. maja 1922 r.

Oddział II Informacyjny

Nr 12591 / II. Inf/II/D/1.

PILNE

TAJNE

Szt.Gen.tel.148.

DO

GENERALNEJ ADJUTANTURY NACZELNIEGO WODZA

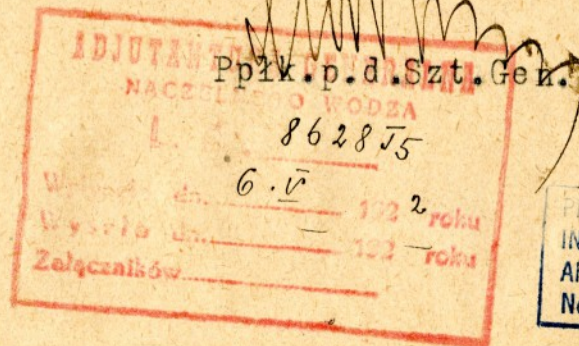
w Warszawie.

W załączeniu przesyłam do wiadomości wyciąg z raportu
Attache' Wojsk.w Belgradzie za L.248/22 z dn. 18/IV.22.

1 załącznik:

Szef Oddz.II.Szt.Gen:

Otrzymują:
Szef.Szt.Gen.
Gen.Adjut.Nacz.Wodza
Gabinet Ministra
Attache w Rzymie
Bukareszcie
Londynie
Rtm.Dubicz Gdańsk.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

SPRAWY MIĘDZYKRAJOWE.

Konferencja Genueńska.

Przygotowania do konferencji Genueńskiej całkowicie pochłonięły uwagę tutejszego Min. Spraw Zagranicznych, które w ostatnich czasach żyło przygotowaniami do tej ostatniej.

Wiadomości jakie tutaj ministerjum otrzymuje z Genui wywołują bardzo żywe zadowolenie, szczególnie solidarność i sielność w współpracy Małej Entente, a zdaje się że stanowisko Polski jest bardzo zyskliwe komentowane.

Bardzo wielkie wzburzenie wywołał tutaj telegram korespondenta gazety "Novosti" p. Vassilica, który zaraz po rozpoczęciu konferencji, gdyż już 10 p.m. zatelegrafował do Belgradu, że dr. Benasz oznajmił, że stawia wyżej interesy Czechosłowacji niż także we Małej Entente, co w związku z wiadomościami o komplikacjach przy pertraktacjach serbsko-włoskich wywarło tutaj bardzo żywe wrażenie. Tym przeczytawszy ten telegram, wyłożony w oknach największej kawiarni, chciał się udać pod poselstwo Czeskie, aby zademonstrować swoje wrogie uczucia. Późniejsze telegramy, które zdementowały zbyt pośpiesznie wysłany pierwszy wniosek uspokoiły nie.

R *prohanski*
 Gazety zarówno jak i opinia publiczna bardzo żywo komentują tę solidarność Małej Entente i Polski, podkreślając przy każdej sposobności wielkie znaczenie tego zespołu.

Jak się wydaje wyjechał stąd do Genui sekretarz poselstwa tutaj włoskiego p. Bova, aby służyć jako informator przedstawicielstwu włoskiemu; poselstwo jednak zachowuje to w tajemnicy.

Polska i Serbja.

W związku z nowym układem naszego stosunku do Małej Entente, a z drugiej strony osłabienia wpływów rosyjskich tutaj, ogromnie wzrosło zainteresowanie się sprawami polskimi. Poselstwo wykorzystując ten przychylny zwrot w nastrojach tutaj, rozwijało żywą akcję prasową, która nadto przychylnie jest przyjmowana. Tylko rusofilsko jeszcze dzisiaj usposobiona *Trybuna*, gdzie pracuje uwięziony niedawno z Min. Spraw Zagr. b. Szef biura

prasowego Taletow, starannie wykorzystywuje każdą mniej przychylną wzmiankę w ódziennikach polskich, aby ją in extenso umiescic. najczesciej zjawiają się tam przedruki z Nowej Reformy.

Rumunja i Polska.

Jak to mogę wywnioskować z rozmowy z Attache Rumunskim pułk. Motasem, Rumunja będzie bardzo energicznie nas pchała do zbliżenia z Serbją, co oni uważają za konieczne, aby zapewnić sobie wewnątrz Małej Entente pewnego sprzymierzonego w sprawie rosyjskiej. Podkreślał bardzo silnie, że Czesi i Serbja zajmują stanowisko w tej sprawie różne od naszego, więc wejście Polski do tego zespołu zmusi te państwa do przyjęcia w sprawie rosyjskiej polsko rumunskiego punktu widzenia.

Max Muller i Polska.

Sekretarz tut. poselstwa angielskiego powiedział mi w rozmowie, że czytał kopje raportów Max Mullera o Polsce i że ten ostatni z bardzo wielkim uznaniem mówi o p. ministrze Skirmuncie, jako o człowieku bardzo poważnym i wybitnym polityku. Również bardzo chwalił teraźniejszego ministra kolei państwowych. Jako ogólne wrażenie wyniosł p. Walker z czytania raportów, że sytuacja Polski wewnętrzna znacznie się poprawiła, szczególnie finansowa, i że w raportach co raz częściej spotyka nuty optymizmu.

kolwiek oddziałów wojskowych na swym terytorjum.

P. Nincic, jak głoszą wiadomości z bardzo poważnych źródeł, przygotowuje się do zupełnej likwidacji wszelkich organizacji i jakoby przed wyjazdem do Genui miał dać polecenie zlikwidowania biura gen. Potockiego jak również przygotowania przejścia wszystkich spraw uciekinierów rosyjskich przez urzędy serbskie i kazał wstrzymać zapomogi.

Możliwość cofnięcia zapomóg jest nadzwyczajnie groźną dla Rosjan, gdyż dotychczas rząd dawał bardzo znaczne sumy na utrzymanie uciekinierów / do 6 milionów dynarów miesięcznie / i dla wielu z nich zapomogi rządowe są jedynym źródłem utrzymania.

Wiadomość ta wywarła więc bardzo wielkie wrażenie i roszanie poczęli czynić gorączkowe próby wysiłki w celu ratowania się. Jako też udało im się o tyle że została ogłoszona połofiojał na emuncjacja, która głosi że nawet gdyby takowe zarządzenia były wydane przez Nincica, rząd je wstrzyma. Jakoby też rząd tutaj na posiedzeniu zdecydował że podobne sprawy nie mogą być decydowane bez Rady Ministrów i sprawy te wstrzymał.

Dzisiaj wszystko się decyduje w Genui: jeżeli rząd bolszewicki będzie uznany, należy przypuszczać że sprawa likwidacji wszystkich organizacji rosyjskich będzie kwestją najbliższych dni, jeżeli nie, trzeba będzie w dalszym ciągu pracować, aby już bardzo poderwane stanowisko Rosjan tutaj do reszty osłabić.

Rosjanie zdają sobie sprawę, że akcja ta nie mogła być poprowadzoną ^{ku rozpowszechnieniu} ze strony rządu i chociaż publicznie oskarżają prof. Pletniowa, jako winnego wzięcia tej akcji, /Pletniów rzeczywiście akcję antymonarchistyczną energicznie w kołach serbskich prowadzi/ zdają sobie sprawę, że rząd przygotowuje sobie potrosze grunt do wycofania się z dotychczasowego stanowiska i może nawet uznania bolszewików.

W tej ostatniej sprawie ma podobno egzystować ^{1. Hurei} ~~bardzo duża~~ różnica zdań pomiędzy N. Pasicem, który nie chciałby zmienić swego stanowiska w sprawie rosyjskiej i Nincicem, który raczej szedłby po linii polityki realnej t.j. szukał by jakiegoś zbliżenia z Sowietami.

Działalność gen. Wrangla.

Gen. Wrangel uczynił objazd kolonji rosyjskich w Serbji i wojsk swych, wszędzie przyjmowany bardzo oswobodnie. Należy podkreślić że pomimo wycofywania się rządu miejscowe władze serbskie szczególnie wojskowe biorą udział w przyjmowaniu. Jak się o tem osobiscie przekonałem, w niektórych wypadkach bardzo złe wrażenie wywarło nadanie sobie przez samego gen. Wrangla charakteru oficjalnego przedstawiciela Wielkiej Rosji i gestyk takie jak nadawanie orderów rosyjskich dzisiaj wywołują bardzo złe wrażenie.

Wobec ostatnich wystąpień prasy gen. Wrangel w ostatnich czasach jeszcze silniej podkreśla swe frankofilskie stanowisko, a w przemówieniach swoich przedstawia armję jako zbior cywilnych dzisiaj emigrantów.

Tem nie mniej robota organizacyjna nie została przerwana; w robotach drużynach panuje w dalszym ciągu dyscyplina wojskowa, a gen. Potoski w dalszym ciągu prowadzi pracę organizacyjną mobilizacyjną, rejestrując wojskowych według ściśle wojskowych wzorów ewidencyjnych.

Wojska Wrangla w Bułgarji.

Na wielkie trudności napotyka gen. Wrangel w Bułgarji, gdzie wskutek zbliżenia partji Stambulijskiego do komunistów jak również nadużyto ze strony wojsk rządzących zbrojenia broni.

Jak mi mówił jeden z generałów, który przed paroma dniami wrócił z Bułgarji, gen. Kutiepow zdołał większą część broni schować.

Dyscyplina zaprowadzona przez gen. Kutiepowa nosi charakter żelazny i paru oficerów zostało rozstrzelanych za to, że głosili krytykę działalności Wrangla i oznajmili, że już czas najwyższy powrócić do Rosji.

W ogóle w ostatnich czasach nadzwyczajnie wzrosły tendencje powrotu do Rosji, szczególnie wśród kozaków, którzy nie mogą zapomnieć odczyny Krasnowa. Dążenie to zatacza co raz szersze kręgi wśród emigracji i przypuszczam że w razie uznania bolszewików i zagwarantowania emigrantom życia, bardzo łatwo bolszewicy wrócą do Rosji całą szarą masę uciskanych.

Sprawy wojskowe.

Opozycja ponownie zaatakowała b.ministra wojny gen.Zecevića w sprawie licznych wypadków śmiertelnych pomiędzy rekrutami powołanymi zimą, żądając pociągnięcia go do odpowiedzialności przed parlamentem i oddania pod sąd. Akcja ta nosi charakter wybitnie polityczny, gdyż dąży do podważenia w wojsku wpływów " białej ręki" wysoce wzmocnionych przez partyjność gen.Zecevića. Ku temu dąży zarówno opozycja jak i partja demokratyczna, która przez skompromitowanie gen.Zecevića chce podważyć wpływy partji radykalnej.

Zwolennicy gen.Zecevića winią obecnego ministra wojny gen.Vasića za to, że sprawa ta ponownie została poruszona, gdyż świadomie bardzo nieudolnie bronił b.ministra wojny, chcąc się uchylić od podejrzenia opozycji i demokratów, iż należy do koterji rządzącej, i z tego powodu wystąpił przeciw tajnym organizacjom w wojsku.

W obronie gen.Zecevića staną przedewszystkiem rząd a zwłaszcza radykali, gdyż sprawa powołania rekrutów zimą zadecydowaną została przez Radę Ministrów. Nadto gen.Zecević cieszy się poparciem króla, z którym w dalszym ciągu pozostaje w bliskich stosunkach, jako adjutant przyboczny.

Narazie wybrano Komisję do ponownego zbadania tej sprawy. W skład tej Komisji wchodzi pułkownik Marković, szef ogólnego Dep.M.S.Wojsk. zwolennik " Białej ręki" przez którego ręce przechodziła ta sprawa i który wrazie pociągnięcia winnych do odpowiedzialności mógłby się łatwo znaleźć na ławie oskarżonych.

Sądząc po nieunormowanych stosunkach politycznych S.H.S. i twierdzeniu Min.Spr.Wojsk. incydent ten należy uważać za wyczerpany i pozostający bez dalszych poważniejszych skutków.

Pozycja gen.Vasića została tem wystąpieniem silnie zachwiana. i należy przypuszczać, że będą czynione energiczne kroki w celu obalenia go przy pierwszym kryzysie gabinetowym, a nawet możliwe

Niest wywołanie przesilenia w samem Min.Spr.Wojsk.

Pogłoski o poborze lekarzy, stojącym w związku ogromną ilością chorych w wojsku, wywołały zaniepokojenie wśród społeczeństwa obawiającego się, że jest to wstęp do ogólnej mobilizacji, a to tembardziej że czynione są przygotowania do wzięcia nowego rekruta już w miesiącu sierpnia a nie w miesiącu listopadzie jak to powinno mieć miejsce. Motywy tego przyspieszenia nie zdołałem jeszcze wyjaśnić.

Położenie w południowej Macedonji.

Mimo usilnych przygotowań ze strony Bułgarów i Włochów nie udało się wywołać większych rozruchów w południowej Macedonji. Sztab Generalny S.H.S. informuje, że akcja ta przygotowana była w Bułgarji, skąd Komitadżi udawali się do Albanji, dokąd wyjechał też bułgarki generał Protegorow, jako główny organizator ruchu. Broń i pieniądze dostarczały Włochy. Wewnętrzne wypadki Albanji je dnak, gdzie rząd w Tyranie chcąc się bronić przed zbyt wielką zachłannością Rzymu zbliżył się do Jugosławji, co było też powodem ostatnio nawiązanych stosunków dyplomatycznych między Tyrana a Belgradem, uniemożliwiły plan bułgarsko-włoski, gdyż rząd albański wystąpił przeciwko przygotowaniu jakiegokolwiek akcji na terenie Albanji. Zorganizowany przez Włochów ruch przeciw rządowy nie dał rezultatów i tem więc tłumaczy sobie Sztab Gen.S.H.S. spokój na pograniczu Albanji. M.S.Wojsk.H.S.H. pozostaje jednak w pogotowiu i wojska wysłane do południowej Macedonji nie zostały odwołane.

Położenie wewnętrzno-polityczne,

pozostaje nadal nadzwyczajnie ciężkie. Centralistyczny system rządzenia pod kierownictwem Serbów t.j. najmniej kulturalnej części ludności, brutalne rozstrzyganie zagadnień politycznych wywołuje położenie naprężone, które musi w końcu doprowadzić do rewizji podstawowych zasad polityki wewnętrznej. Do tego przyczynia się jeszcze w wysokim stopniu utworzone przez demokratów stowarzyszenie

"Narodna Obrona" mające na celu obronę jedności narodowej. Stowarzyszenie to działa w prowincjach o mieszanej ludności i składa się przede wszystkim z ludzi młodych, podkreślających bardzo silnie stronę manifestacyjną, czem wywołuje tem większe zaostrzenie stosunków narodowościowych w prowincjach poaustriackich.

Wynik Sprawa administracyjnego podziału ziemi jeszcze więcej zaogniła sytuację. *rewizja* Projekt rządowy w zupełności centralistyczny proponował zupełnie podział kraju, przecinający tymczasowe granice między prowincjami, wprowadzając bardzo silny centralizm nie dopuszczający prawie zupełnie do rozwoju autonomicznego poszczególnych prowincyj. Projekt ten wywołał rozłam w klubie Muzułmanów, który na Wielkanocnym Zjeździe stanął po stronie Dr. Spaħo i wypowiedział się przeciwko projektowi rządowemu stanowiący na stanowisku autonomicznym, odwołując *ich* swoich ministrów z gabinetu. Dalszą konsekwencją powinno być przejście Muzułmanów do opozycji, gdyż sprawa centralizmu jest jedną z zasadniczych kwestyj dzielących partję w parlamencie.

W tych warunkach położenie rządu staje się wysoce trudne, gdyż wystąpienie Muzułmanów pozbawia rząd większości i zmusza go do emisji, a to tembardziej że w łonie bloku demokratyczno-radykalnego na każdym kroku wykazują się zarówno różnice programowe jak i brak chęci współpracy. To też rząd w przededniu konferencji genueńskiej zmuszony był zdjąć z porządku dziennego swój projekt administracyjnego podziału kraju, bojąc się votum nieufności. Obecnie sytuacja jest o tyle poważniejsza, że postanowienie Muzułmanów może zupełnie rozbić dotychczasową Koalicję i dać większość zupełnie nową w parlamencie, która będzie dążyła do rewizji konstytucji. Nadto komplikuje się położenie i tem, że głośno zaczynają mówić o tem, iż stary Pasić nie ma siły dłużej rządzić krajem a głosy te podnoszą się nie tylko w ród opozycji, lecz i w samej partji radykalnej. Biorąc nadto pod uwagę przykre położenie finansowe państwa i powszechnie krytykowane zarządzenia ministra finansów Dr. Kumanudi nie mówiąc już o przesileniu w Min. Spr. Wojsk. można wnioskować, że prawdopodobnie przyjdzie do całkowitej zmiany ga-

binetu ,która jednak nastąpić może i musi dopiero po Konferencji
Genueskiej ze względu na sytuację międzynarodową.

Sprawy x zewnątrz x